

[Domovská Stránka](#) > ... > [Rodinné Veci a Dedenie](#) > [Výživné Na Rodinu](#) > Portugal

Výživné na rodinu

Autor obsahu

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

 Portugalsko

1 Čo znamenajú pojmy „výživné“ a „vyživovacia povinnosť“ v praxi? Ktoré osoby majú povinnosť platiť výživné inej osobe?

Pod pojmom „výživné“ sa rozumejú všetky potreby nutné na zabezpečenie stravy, bývania a oblečenia pre určitú osobu. V prípade maloletého dieťaťa výživné zahŕňa aj vzdelávanie a výučbu.

Na základe právnych predpisov platia výživné tieto osoby v uvedenom poradí:

- manžel/ka alebo bývalý/á manžel/ka,
- potomkovia,
- predkovia,
- súrodenci,
- strýkovia a tety počas neploletosti vyživovanej osoby,
- nevlastný otec a nevlastná matka nevlastných maloletých detí, ktoré sú alebo boli v ich starostlivosti v čase úmrtia manžela/ky.

Okrem uvedených prípadov, v ktorých je zákonom stanovená vyživovacia povinnosť, môže vyživovacia povinnosť vyplývať aj z odkazu (odkaz o výživnom v závete) alebo zo zmluvy.

Vo všeobecnosti sa hmotnoprávne pravidlá upravujúce vyživovacie povinnosti stanovujú v článkoch 2003 až 2023 [Občianskeho zákonníka](#).

2 Do akého veku môže dieťa poberať výživné? Existujú odlišné predpisy týkajúce sa výživného, ktoré sa vzťahujú na maloleté a dospelé osoby?

Maloletá osoba môže dostávať výživné až do dosiahnutia plnoletosti. Plnoletosť sa dosahuje vo veku 18 rokov. Deti môžu vo veku od 16 do 18 rokov dosiahnuť plnoletosť uzavretím manželstva (emancipácia).

Existujú rozdiely medzi ustanoveniami hmotného práva, ktoré sa týkajú výživného pre dieťa a výživného pre plnoletú osobu: výživné pre plnoletú osobu pokrýva len náklady na obživu, bývanie a oblečenie, zatiaľ čo výživné pre dieťa pokrýva okrem týchto nákladov aj náklady na vzdelávanie a výučbu.

Ak sa dieťa po tom, čo dosiahlo plnoletosť alebo emancipáciu, rozhodne pokračovať v odbornej príprave alebo vo vzdelávaní, môže vo vzťahu k rodičom podať návrh na začatie konania o výživnom. V tomto prípade pokrýva výživné okrem obživy, bývania a oblečenia aj náklady na vzdelávanie a odbornú prípravu dieťaťa. Dĺžka tohto výživného sa určí dohodou alebo rozhodnutím. V rozhodnutí sa stanoví primerané trvanie obdobia odbornej prípravy alebo vzdelávania.

V opísanej výnimočnej situácii, keď dieťa po dosiahnutí plnoletosti pokračuje v odbornej príprave, zahŕňa výživné pre plnoletú osobu aj náklady na vzdelávanie a výučbu. Ak sa požaduje výživné pre plnoleté dieťa, podľa zákona sa zachová výška výživného určená v čase, keď bolo dieťa maloleté, a to až kým nedosiahne vek 25 rokov.

V takomto prípade je na rodičovi, ktorý je odporcom, aby dokázal, že výška výživného, ktoré bolo určené, keď bolo dieťa maloleté, už nie je po dosiahnutí plnoletosti dieťaťa potrebná alebo je neprimerane vysoká.

Hmotnoprávne pravidlá týkajúce sa výživného pre deti, ktoré sú maloletými, plnoletými alebo emancipovanými osobami, sa stanovujú predovšetkým v článkoch 1878 až 1880 a v článku 1905 [Občianskeho zákonníka](#).

V niektorých prípadoch sa odlišujú aj pravidlá občianskeho súdneho konania vzťahujúce sa na určenie a vymáhanie výživného pre dieťa a výživného pre plnoletú osobu.

Rozdiely v uplatniteľných procesných pravidlách sa uvádzajú v odpovediach na otázky 3 a 10.

3 Mám podať návrh na určenie výživného na príslušný orgán alebo na súd? Aké sú hlavné prvky tohto postupu?

Odpoveď na túto otázku sa líši podľa jednotlivých situácií opísaných ďalej.

Určenie výživného pre dieťa a výživného medzi manželmi, ak existuje počiatočná dohoda

Osoba, ktorá je povinná platiť výživné, a/alebo osoba, ktorá má nárok na výživné, sa môžu dohodnúť na určení daného výživného. V prípade výživného pre dieťa alebo výživného medzi manželmi môžu strany požadovať, aby bola dohoda schválená na súde alebo matričným úradníkom (*Conservador do Registo Civil*) v závislosti od týchto okolností.

V prípade nekonsenzuálneho rozvodu sa napriek tomu môže dosiahnuť dohoda o výživnom pre maloleté deti. V takomto prípade musí dohodu o výživnom pre maloleté deti schváliť súd v rámci konania vo veci úpravy výkonu rodičovských práv a povinností. Hlavné prvky tohto konania sú uvedené v ďalšom bode.

V prípade rozvodu dohodou musí dohodu o výživnom medzi manželmi a/alebo pre maloleté deti schváliť matričný úradník. Tieto konania patria do výlučnej právomoci matričného úradníka. Možno ich iniciovať na ktoromkoľvek matričnom úrade. V súvislosti s dohodami o výživnom pre dieťa musí svoje predbežné stanovisko predložiť prokurátor príslušný pre súd v obvode matričného úradu, kde sa začalo konanie. Ak sa dohoda schváli, manželstvo sa rozvedie. Ak dohoda nie je schválená, konanie o rozvod manželstva dohodou sa postúpi na súd, kde sa návrh na rozvod dohodou prerokuje. V tomto prípade je za posúdenie a schválenie dohôd o výživnom pre dieťa alebo výživnom medzi manželmi zodpovedný súd.

Rovnaké pravidlá sa uplatňujú v prípade rozluky, vyhlásenia manželstva za neplatné alebo v prípade zdanlivého manželstva.

Aj v prípade, ak nejde o rozvod alebo rozluku, pokiaľ existuje dohoda, rodičia musia dohodu upravujúcu rodičovské práva a povinnosti alebo akékoľvek zmeny v nej predložiť na schválenie matričnému úradu podobným spôsobom, ako už bolo opísané.

Určenie výživného, ak neexistuje počiatočná dohoda

Výživné rodičov pre maloleté deti

V prípade rozvodu bez súhlasu druhého z manželov sa o určenie výživného pre dieťa musí požiadať na súde v rámci prebiehajúceho konania o opatrovníctve vo veci úpravy výkonu rodičovských práv a povinností. Rodičia môžu v nadväznosti na to požiadať o schválenie dohody o rodičovských právach a povinnostiach. V prípade neexistencie takejto dohody alebo jej neschválenia prokurátor požiada o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností. Konanie prebieha na súde. Rodičia sa predvolávajú na stretnutie, na ktoré sa môže prizvať aj maloletá osoba a iní príbuzní. Ak na stretnutí nie je možné dospieť k dohode, sudca stanoví dočasný režim rodičovských práv a povinností a účastníci konania sa pošlú na mediáciu alebo na špecializované technické vypočutie. Ak sa ukáže, že dohodu stále nie je možné dosiahnuť, rodičom sa oznámi, aby predložili písomný návrh a dôkazy. Ďalej nasleduje dokazovanie, súdne konanie a rozsudok.

Rovnaké pravidlá sa uplatňujú v prípade rozluky, vyhlásenia manželstva za neplatné alebo v prípade zdanlivého manželstva.

Výživné pre dieťa, ktoré majú poskytovať rodičia alebo iné povinné osoby

Výživné pre dieťa môže byť určené aj v konaní o poručníctve na určenie výživného pre dieťa, napríklad vždy, keď je potrebné začať konanie voči osobám, ktoré sú povinné platiť takéto výživné osobitne na tento účel. Tieto konania majú slúžiť aj na úpravu výšky výživného, ktorá bola predtým určená. Konanie prebieha pred súdom. Začína sa predložením návrhu, ku ktorému sa priložia tieto dokumenty: úradné listiny preukazujúce stupeň príbuzenského alebo iného blízkeho vzťahu, ktorý existuje medzi dieťaťom a odporcom; v príslušných prípadoch overená kópia rozsudku, v ktorom bolo predtým určené výživné; zoznam svedkov. Predvolá sa odporca. Následne sa zvolá stretnutie v snahe dosiahnuť dohodu medzi účastníkmi konania. Ak sa dohoda nedosiahne, nasledujú námietky odporcu, vypočutie svedkov, súdne konanie a rozsudok.

Výživné pre plnoleté alebo emancipované dieťa

Konanie o určení výživného pre plnoleté alebo emancipované dieťa je možné iniciovať na matričnom úrade prostredníctvom návrhu, v ktorom sa uvedú príslušné skutkové a právne dôvody. K návrhu sa musia priložiť listinné dôkazy a musia sa v ňom označiť všetky ostatné dôkazy. Predvolá sa odporca. Ak nevznesie námietku, návrhu sa vyhovie a výživné sa určí rozhodnutím matričného úradníka. Ak odporca vznesie námietku, matričný úradník sa pokúsi medzi účastníkmi konania dosiahnuť zmierenie. Ak sa zmierenie ukáže ako nemožné, matričný úradník vec pripraví a postúpi ju príslušnému súdu na súdne konanie.

Ak už existuje súdna vec, v rámci ktorej sa určilo výživné pre maloleté dieťa, návrh na určenie výživného pre dieťa, ktoré odvtedy dosiahlo plnoletosť alebo bolo emancipované, sa pripojí k prechádzajúcej veci. Prerokuje ho súd, a nie matričný úrad.

Medzi manželmi a bývalými manželmi

Ak neexistuje počiatočná dohoda, konanie o určení výživného medzi manželmi a bývalými manželmi prebehne na súde. Konanie má formu určovacej žaloby a prebieha rovnako ako v prípade výživného pre plnoletú osobu.

Výživné pre plnoletú osobu

Okrem uvedených prípadov prebieha konanie o určení výživného pre plnoletú osobu na súde (napr. návrh na určenie výživného, ktorý podal rodič voči deťom). Konanie má formu určujúceho rozsudku. Jeho prvým krokom je podanie počiatočného návrhu na začatie konania.

Navrhovateľ musí v návrhu označiť súd, ktorému je návrh určený, označiť účastníkov konania, uviesť ich meno a priezvisko, bydlisko alebo registrované sídlo, a ak to je možné, ich povolanie a miesto výkonu práce, určiť formu konania, uviesť skutkové tvrdenia a právne dôvody, ktoré sú príčinou podania návrhu, uviesť návrh rozhodnutia, ako aj sumu, ktorú má odporca uhradiť. V závere návrhu navrhovateľ uvedie zoznam navrhovaných svedkov a iné navrhované dôkazy. Ak účastníka konania zastupuje advokát, k počiatočnému návrhu sa musia priložiť dokumenty preukazujúce uhradenie počiatočného súdneho poplatku a splnomocnenie. Ako alternatíva sa môže priložiť dokument o poskytnutí právnej pomoci.

Ak účastníka konania zastupuje advokát, počiatočný návrh na začatie konania sa podáva elektronicky prostredníctvom formulára dostupného na webovej stránke [Citius \(mj.pt\)](#) podľa postupov a pokynov, ktoré sú tam vysvetlené. Ak účastník konania nemá právneho zástupcu, môže návrh na začatie konania podať na podateľniach súdu jedným z týchto spôsobov: osobne, doporučenou zásielkou alebo faxom.

Predvolá sa odporca. Ak sa v priebehu konania nedosiahne dohoda, nasledujú tieto povinné fázy: námietky odporcu, nezvratný príkaz na začatie konania (*saneamento*), dokazovanie, súdne konanie a rozsudok.

V závislosti od toho, ktoré z opísaných okolností nastali, sa určenie výživného riadi týmito procesnými pravidlami:

- pokiaľ ide o matričné úrady, príslušné pravidlá sa stanovujú v článkoch 5 až 20 [zákonného dekrétu č. 272/2001](#) z 13. októbra a v článkoch 274-A až 274-C [zákona o matrikách](#),
- pokiaľ ide o súdy, príslušné pravidlá sa stanovujú v článkoch 45 až 47 [zákona č. 141/2015](#) z 8. septembra 2015 (výživné pre deti), v článku 548 a článku 550 a nasl. (osoby povinné poskytovať výživné), článkoch 931 a 994 (výživné, ktoré sa má platiť jednému z manželov v prípade rozluky alebo rozvodu) a článku 989 (výživné pre plnoleté alebo emancipované deti) [Občianskeho súdneho poriadku](#).

4 Je možné podať návrh v mene príbuzného (ak áno, ktorý stupeň príbuznosti) alebo dieťaťa?

V prípade výživného pre dieťa môže návrh podať zákonný zástupca dieťaťa, prokurátor, osoba, ktorej bolo dieťa zverené do starostlivosti, alebo riaditeľ vzdelávacieho zariadenia či zariadenia starostlivosti o maloletých, do ktorého bola maloletá osoba umiestnená. Prokurátora môže o potrebe určiť výživné pre dieťa informovať akákoľvek osoba (článok 45 [zákona č. 141/2015](#) z 8. septembra 2015).

V prípade výživného, ktoré sa má platiť právne nespôsobilým plnoletým osobám, môže návrh na začatie konania podať ich zákonný zástupca (článok 16 [Občianskeho súdneho poriadku](#)).

Okrem prípadov právnej nespôsobilosti musia návrh na začatie konania o výživnom pre plnoleté osoby alebo emancipované deti podať tieto osoby samy, príp. zákonný zástupca, ktorého určili, alebo advokát, ktorého poverili podaním návrhu.

V právnych predpisoch sa však v súvislosti s plnoletými deťmi stanovuje tento osobitný prípad: rodič, ktorý preberá hlavnú zodpovednosť za úhradu výdavkov plnoletých alebo emancipovaných detí, ktoré sa nedokážu o seba postarať, môže požiadať, aby druhý rodič prispieval na obživu a vzdelávanie týchto plnoletých detí. Tento príspevok sa môže v plnej výške alebo čiastočne uhrádzať plnoletým alebo emancipovaným deťom, ak o tom rozhodne sudca alebo ak sa na tom dohodnú rodičia (článok 989 [Občianskeho súdneho poriadku](#)).

5 Ak chcem podať návrh na začatie súdneho konania, ako zistím, ktorý súd je príslušným súdom?

Výživné pre dieťa

Vo veciach týkajúcich sa ochranných konaní vo veci úpravy výkonu rodičovských práv a povinností a určenia výživného pre dieťa je príslušný okresný súd, sekcia pre veci rodiny a maloletých osôb (*Tribunal de Comarca, Juízo de Família e Menores*). V prípade, že sekcia pre veci rodiny a maloletých osôb neexistuje, vec v zásade prerokuje okresný súd (*Tribunal de Comarca*), a to miestna inštancia (*Juízo Local*) alebo všeobecný súd (*Juízo de Competência Genérica*).

Na stanovenie toho, ktorý z uvedených súdov má miestnu príslušnosť, sa uplatňujú nasledujúce pravidlá. V zásade sa miestna príslušnosť súdu určuje podľa miesta bydliska dieťaťa v čase začatia konania.

Ak je miesto bydliska dieťaťa neznáme, určí sa miestne príslušný súd podľa bydliska osôb vykonávajúcich rodičovské práva a povinnosti.

Ak majú osoby vykonávajúce rodičovské práva a povinnosti bydlisko na rôznych miestach, príslušný súd je súd podľa miesta bydliska osoby, ktorej bolo dieťa zverené do starostlivosti, alebo v prípade spoločnej starostlivosti o dieťa súd podľa miesta bydliska osoby, s ktorou dieťa žije.

Ak sa nejaké z konaní týka dvoch alebo viacerých detí, ktoré sú deťmi tých istých rodičov a ktoré majú bydlisko v rôznych okresoch, určí sa miestne príslušný súd podľa miesta bydliska najväčšieho počtu týchto detí. Pokiaľ sú všetky okolnosti rovnaké, je miestne príslušný ten súd, na ktorom sa požiadalo o výživné v prvom stupni.

Ak dieťa v čase začatia konania nebýva v Portugalsku, určí sa miestna príslušnosť súdu podľa bydliska navrhovateľa alebo odporcu. Pokiaľ aj oni bývajú v zahraničí a portugalský súd má medzinárodnú právomoc, vecou sa zaoberá okresný súd v Lisabone, sekcia pre veci rodiny a maloletých osôb (*Tribunal da Comarca de Lisboa, Juízo de Família e Menores*), pretože tento súd je miestne príslušný pre mesto Lisabon.

Výživné pre plnoleté deti

Právomoc začať konanie o výživnom pre plnoleté deti má ktorýkoľvek matričný úrad. Neplatí to iba v prípade, ak už existuje súdna vec, v rámci ktorej bolo určené výživné pre dieťa. V takomto prípade sa návrh na určenie výživného pre dieťa, ktoré medzitým dosiahlo plnoletosť alebo bolo emancipované, pripojí k existujúcej veci a zaoberá sa ním tento súd.

Výživné pre manželov alebo bývalých manželov

Pre konania o určení výživného medzi manželmi a bývalými manželmi je príslušný okresný súd, senát pre rodinu a deti, a to v mieste pobytu odporcu. V prípade, že sekcia pre veci rodiny a maloletých osôb neexistuje, vec v zásade prerokuje okresný súd (miestna inštancia alebo všeobecný súd).

Výživné pre plnoletú osobu

Okrem uvedených prípadov prebieha konanie o určení výživného pre plnoletú osobu na okresnom súde: centrálna inštancia, občianskoprávny senát (ak hodnota návrhu presahuje 50 000,00 EUR); miestna inštancia alebo všeobecný súd, ak existuje (ak hodnota návrhu nepresahuje 50 000,00 EUR). Z územného hľadiska je príslušný súd podľa miesta bydliska odporcu.

Vymáhanie výživného

Súdy uvedené ďalej majú právomoc, keď ide o špeciálne konanie na vymáhanie výživného v prípade oneskorenej platby.

Ak konanie o určení výživného viedol okresný súd, sekcia pre veci rodiny a maloletých osôb (*Tribunal de Comarca, Juízo de Família e Menores*), špeciálne konanie na vymáhanie výživného bude takisto viesť tento súd, pričom návrh na vymáhanie sa pripojí k predmetnej veci.

Ak konanie o určení výživného viedol okresný súd, centrálna inštancia, občianskoprávny senát (*Tribunal de Comarca, Juízo Central Cível*), špeciálne vymáhanie výživného patrí do pôsobnosti exekučnej sekcie (*Secção de Execução*), ktorá by bola príslušná, ak by konanie nepatrilo do pôsobnosti súdu centrálnej inštancie z dôvodu výšky pohľadávky.

Ak neexistuje exekučná sekcia, o špeciálnom vymáhaní výživného rozhodne občianskoprávny senát centrálnej inštancie, ktorá prerokovala súvisiacu určovaciu žalobu, a v takomto prípade prebieha vymáhanie výživného ako súčasť tohto konania.

Ak konanie o určení výživného prebehlo na okresnom súde (miestna občianskoprávna inštancia alebo všeobecný súd), vymáhanie výživného sa uskutočňuje v rámci tohto konania za predpokladu, že centrálna inštancia nemá exekučnú sekciu. Ak existuje exekučná sekcia (ktorej miestna príslušnosť zahŕňa oblasť, v ktorej sídli všeobecný súd alebo miestny občianskoprávny senát, ktorý prerokoval žalobu na plnenie), bude zodpovedná aj za špeciálne vymáhanie výživného.

Pokiaľ ide o výkon súdnych rozsudkov, aj keď sa na výkone rozhodnutia nepodieľa súd, ktorý vydal vykonateľný rozsudok, návrh na vymáhanie sa podáva ako určovacia žaloba na tomto súde. Ak je vo veci príslušná exekučná sekcia, súd urýchlene postúpi exekučnej sekcii kópiu rozsudku, návrh na jeho vykonanie a sprievodné dokumenty.

To isté pravidlo sa uplatňuje v prípadoch, keď neexistuje exekučná sekcia a konanie na vymáhanie patrí do pôsobnosti miestneho občianskoprávneho senátu alebo všeobecného súdu.

Ak sa konaním, v rámci ktorého bolo určené výživné, nezaoberal súd ale matričný úrad, miestna príslušnosť pre špeciálne vymáhanie výživného sa riadi týmito zásadami:

- vymáhanie sa musí prerokovať na súde v mieste, kde má povinný na plnenie výživného bydlisko; oprávnený na výživné si však môže zvoliť súd v mieste, kde má byť splnená povinnosť, ak býva v metropolitnej oblasti Lisabon alebo Porto a ak povinný na plnenie výživného býva v tej istej metropolitnej oblasti,
- ak sa vymáhanie musí prerokovať v mieste, kde má bydlisko povinný na plnenie výživného, ktorý nebýva v Portugalsku, ale má v krajine majetok, príslušný je súd, v ktorého obvode sa nachádza tento majetok.

Pokiaľ ide o vecnú príslušnosť vo veci vymáhania výživného na základe rozhodnutia matričného úradníka, uplatňujú sa tieto pravidlá:

Okresný súd, sekcia pre veci rodiny a maloletých osôb, pripraví konanie a rozhoduje v konaní na vymáhanie výživného medzi manželmi a bývalými manželmi, pre deti a pre plnoleté a emancipované deti. Keďže však

v tomto prípade nebola príslušná určovacia žaloba prerokovaná sekciou pre veci rodiny a maloletých osôb, ale matričným úradom, súdy môžu rozhodnúť, že v danej veci je príslušný okresný súd, exekučná sekcia.

Ak neexistuje exekučná sekcia, je pre špeciálne vymáhanie výživného príslušný miestny občianskoprávny senát alebo všeobecný súd.

Poznámka:

Uvedené pravidlá týkajúce sa príslušnosti sa môžu líšiť podľa rôznych výkladov vnútroštátnych súdov.

6 Musím ako navrhovateľ podať návrh na súd prostredníctvom tretej osoby (napr. právneho zástupcu, ústredného alebo miestneho orgánu atď.)? Ak nie, aký postup sa uplatňuje?

Vo všeobecnosti platí, že na konanie o výživnom pre dieťa nie je okrem odvolacieho konania potrebné zastúpenie advokátom. Plnoletí alebo emancipovaní navrhovatelia (napr. poručník dieťaťa) môžu na súde konať vo vlastnom mene, ak konanie prebieha na súde prvého stupňa. Dieťaťu však musí byť pridelený advokát, ak sú záujmy dieťaťa v rozpore so záujmami jeho rodičov, zákonného zástupcu alebo osoby, ktorá má dieťa *de facto* v starostlivosti, ako aj vtedy, keď dieťa, ktoré je dostatočne vyspelé, o to požiada súd.

V ostatných konaniach o výživnom sa uplatňujú tieto všeobecné zásady.

Zastupovanie advokátom je potrebné: vo veciach, ktoré patria do príslušnosti súdov, pre ktoré platia určité hraničné sumy a na ktorých je dovolené bežné odvolanie; vo veciach, v ktorých je odvolanie vždy prípustné bez ohľadu na sumu; v odvolaniach a vo veciach podaných na vyššie súdy.

V súčasnosti, v roku 2022, je bežné odvolanie prípustné, len ak hodnota veci presahuje limit súdu, proti ktorému je podané odvolanie, a napadnuté rozhodnutia sú v neprospech odvolateľa v časti, ktorá takisto presahuje polovicu limitu tohto súdu. V prípade pochybností o hodnote straty, ktorú utrpí neúspešný účastník konania, bude zohľadnená len hodnota žaloby. Táto právna zásada má viacero výnimiek, ktoré sú stanovené v tom istom článku a iných špecifických právnych ustanoveniach. V roku 2022, v čase preskúmania tohto informačného prehľadu, je limit súdov v občianskoprávných veciach takýto: odvolací súd (*Tribunal da Relação*) – 30 000,00 EUR; súd prvého stupňa (*Tribunal de Primeira Instância*) – 5 000,00 EUR.

Aj v prípade povinného zastúpenia právnym zástupcom môžu advokátski koncipienti, právni poradcovia a samotní účastníci konania podávať návrhy, ktoré sa netýkajú právnych otázok.

7 Som povinný zaplatiť poplatky za začatie súdneho konania? Ak áno, aká je ich pravdepodobná výška? Ak nemám dostatočné finančné prostriedky, môžem získať právnu pomoc na pokrytie trov konania?

Odpoveď na túto otázku sa líši podľa toho, či konanie na určenie výživného prebieha na súde alebo na matričnom úrade a či sa účastníkom konania poskytuje právna pomoc. Na súdoch sa platia trovy konania. Na súdoch sa platia trovy konania. Na matričnom úrade sa platia poplatky.

Úhrada trov sa stanovuje v nariadení o trovách konania.

Úhrada trov sa stanovuje v [nariadení o trovách konania](#).

Trovy konania zahŕňajú súdny poplatok, poplatky a trovy účastníkov konania – článok 529 [Občianskeho súdneho poriadku](#).

Výnimky

Podľa článku 4 ods. 1 písm. i) a l) [nariadenia o trovách konania](#)

Maloleté osoby sú oslobodené od trov konania, keď ich zastupuje prokurátor alebo súdom určený advokát vo veciach prerokovaných na súde, a sú oslobodené od poplatkov v prípade vecí, pre ktoré sú príslušné matričné

úradu.

Maloleté osoby a ich zákonní zástupcovia sú oslobodení aj od trov v odvolacích konaniach proti rozhodnutiam týkajúcim sa návrhu na určenie, zmenu alebo zrušenie výživného, vydaným v rámci konania na súde pre mladistvých. Konania na súde pre mladistvých, v ktorých súd môže určiť výživné, sú zvyčajne konania o výživnom pre dieťa a konania na úpravu rodičovských práv a povinností. Ide o špeciálne nesporné konania.

Podľa článku 15 ods. 1 písm. f) [nariadenia o trovách konania](#):

Účastníci konaní na súde pre mladistvých sú oslobodení od povinnosti zaplatiť súdne poplatky pred začatím konania, a to vrátane tých konaní, v ktorých sa určuje výživné. V týchto prípadoch má účastník konania namiesto zaplataenia súdneho poplatku na začiatku konania povinnosť zaplatiť súdny poplatok v lehote desiatich dní od vyhlásenia rozsudku v hlavnom konaní. Uvedené platí aj v prípade, keď rozsudok nebol vyhlásený za konečný.

Okrem uvedených prípadov je vo všeobecnosti nevyhnutné uhradiť trovy konania. Jedinou výnimkou je prípad, keď sa účastníkovi konania poskytuje právna pomoc a/alebo ak sa na predmetné konanie uplatňuje kapitola V nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2009, ako sa uvádza v ďalšom texte.

Úhrada trov konania

Okrem uvedených výnimiek sa musí zaplatiť počiatočný súdny poplatok, aby sa začalo konanie na určenie výživného. Počiatočný súdny poplatok predstavuje zálohu na konečné trovy.

Trovy konania zahŕňajú súdny poplatok, poplatky a trovy účastníkov konania.

Súdne poplatky

Na určenie výšky splatného súdneho poplatku je potrebné poznať hodnotu žalobného nároku, pretože súdny poplatok sa vypočítava na základe tejto sumy v súlade s jednou z tabuliek priložených k nariadeniu o trovách konania.

Na účely uplatnenia uvedených tabuliek vyplýva hodnota žalobného nároku z článkov 296 až 310 [Občianskeho súdneho poriadku](#).

Príklad:

- hodnota konania o konečnom výživnom sa rovná päťnásobku ročnej splátky požadovanej v návrhu, t. j. hodnota žalobného nároku zodpovedá sume požadovanej mesačnej platby vynásobenej šesťdesiatimi,
- hodnota predbežného konania o dočasnom výživnom zodpovedá požadovanej mesačnej splátke vynásobenej dvanástimi,
- hodnota konania o rozvod manželstva a konania vo veci úpravy výkonu rodičovských práv a povinností, ktoré sa okrem výživného týkajú ďalších nehmotných záujmov, je najmenej vo výške limitu odvolacieho súdu plus jeden cent (v roku 2022: 30 000,01 EUR – článok 44 [zákona č. 62/2013](#)).

Poplatky

Na poplatky sa uplatňujú tieto pravidlá (článok 532 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý je dispozíciou tu: [zákon č. 41/2013 z 26. júna 2013](#)).

Pokiaľ ide o výdavky a poplatky vyplývajúce z vyšetrovaní (platby znalcom, vypracovávanie správ atď.), každý účastník konania platí výdavky a poplatky, ktorých vznik spôsobil.

Ak sa vyšetrovanie preukáže ako zjavne nepotrebné alebo zdĺhavé, príslušný poplatok znáša účastník konania, ktorý oň požiadal, a to bez ohľadu na to, či v konaní uspel, alebo bez ohľadu na rozhodnutie o trovách konania.

Keď majú všetci účastníci konania záujem na vyšetrovaniach alebo na výdavku a keď z neho majú rovnaký prínos, alebo ak nie je možné určiť, kto je zainteresovaná strana, poplatky znášajú účastníci konania rovnakým dielom.

Trovy účastníkov konania

Pokiaľ ide o trovy účastníkov konania, v článku 533 [Občianskeho súdneho poriadku](#) sa stanovuje: náklady účastníka konania, ktorý mal úspech vo veci, znáša účastník konania, ktorý nemal vo veci úspech, a to v pohyblivej sadzbe úmerne k podielu svojho neúspechu.

Trovy účastníkov konania zahŕňajú súdny poplatok zaplatený pred začatím konania, náklady, ktoré účastníkovi konania skutočne vznikli, poplatky zaplatené súdному exekútorovi a jeho výdavky, ako aj odmenu zaplatenú právnenému zástupcovi a jeho výdavky.

Výpočet trov konania

Okrem uvedených prípadov, v ktorých sú účastníci konania oslobodení od platby súdnych poplatkov vopred, vypracuje súdny úradník výpočet trov konania až po tom, čo sa rozsudok vyhlási za konečný, a to v súlade s príslušným rozsudkom. Účastníci konania sú o výpočte informovaní.

Ak neboli v súvislosti s výpočtom podané žiadne odvolania ani vznesené námietky, resp. ak boli vyriešené, účastník konania, ktorý nemal úspech vo veci, musí zaplatiť trovy konania úspešnému účastníkovi konania a/alebo mu nahradiť výdavky zaplatené vopred.

Trovy platí priamo účastník konania, ktorý nemal úspech vo veci, účastníkovi konania, ktorý mal vo veci úspech. Ak bola neúspešnému účastníkovi konania poskytnutá právna pomoc, platbu predmetných súm úspešnému účastníkovi konania vykoná štát – článok 26 [nariadenia o trovách konania](#).

Právna pomoc vo veciach v právomoci súdov

Ak navrhovateľ nemá prostriedky na zaplatenie trov konania, môže požiadať o právnu pomoc. Podľa vnútroštátnych právnych predpisov môže byť právna pomoc poskytnutá len fyzickým osobám alebo neziskovým právnickým osobám.

Systém právnej pomoci je zakotvený v [zákone č. 34/2004](#).

Právna pomoc môže byť osobám poskytnutá v rôznych formách: právne poradenstvo, oslobodenie od súdnych a iných poplatkov, úhrada súdnych a iných poplatkov v podobe postupných splátok, ustanovenie právneho zástupcu a úhrada jeho odmeny, ustanovenie právneho zástupcu a úhrada jeho odmeny v podobe postupných splátok, ako aj ustanovenie súdneho exekútora.

Portugalský systém právnej pomoci sa za podmienok, ktoré sú v ňom stanovené, vzťahuje na všetky súdy a všetky formy konaní.

Žiadosti o právnu pomoc sa predkladajú prostredníctvom formulára. Formulár musí byť doručený osobne alebo odoslaný poštou ktorémukoľvek pracovisku verejných služieb Inštitútu sociálneho zabezpečenia IP (*Instituto da Segurança Social IP*). Formuláre a pokyny týkajúce sa ich vyplnenia poskytuje inštitút. Všeobecná lehota na odpoveď je 30 dní. Praktické informácie aj formuláre sú dostupné tu: [Proteção Jurídica – seg-social.pt](#).

Navrhovateľ musí pri podaní počiatočného návrhu priložiť listinný dôkaz o predchádzajúcom zaplatení súdneho poplatku alebo o poskytnutí právnej pomoci, pokiaľ ide o oslobodenie od zaplatenia uvedeného poplatku vopred. Keď je právna pomoc poskytnutá vo forme úhrady súdnych poplatkov v podobe postupných splátok, dôkaz o takejto pomoci musí byť priložený k platbe nesplatenej sumy – články 14 až 15 [nariadenia o trovách konania](#).

Poplatky vo veciach v právomoci matričného úradu

Maloleté deti sú vo veciach vedených na matričnom úrade oslobodené od poplatkov, keď ich zastupuje prokurátor alebo súdom ustanovený advokát.

Poplatky vo veciach v právomoci matričných úradov sú stanovené v nariadeniach o poplatkoch pre matričné a notárske úrady.

Napríklad v roku 2022 boli poplatky účtované vo veciach v právomoci matričných úradov, s ktorými sa možno oboznámiť v článku 18 [nariadení o poplatkoch pre matričné a notárske úrady](#), takéto:

- konanie o rozvod manželstva alebo o rozluku dohodou (bez vyrovnania majetkových vzťahov) vrátane

- rozhodnutí o schválení dohod týkajících se výživného mezi manželi nebo pro maloleté děti – 280 EUR,
- konanie o priznanie výživného pre plnoleté alebo emancipované deti- 120 EUR,
- konanie o zmeny dohod o výživnom – 100 EUR.

Tieto sumy boli platné v roku 2022, v čase aktualizácie tohto prehľadu, a môžu sa revidovať. Informácie o súčasných sadzbách možno nájsť vo vnútroštátnych právnych predpisoch.

Právna pomoc vo veciach v právomoci matričného úradu

Právna pomoc sa uplatňuje vo veciach vedených na matričnom úrade len v dvoch situáciách: ustanovenie právneho zástupcu a úhrada jeho odmeny, ustanovenie právneho zástupcu a úhrada jeho odmeny v podobe postupných splátok.

Na matričných úradoch sú okrem toho niektoré úkony bezplatné pre individuálnych navrhovateľov, ktorí vedia preukázať, že majú finančné ťažkosti.

Finančné ťažkosti možno preukázať týmito prostriedkami: dokumentom vydaným príslušným správnym orgánom; vyhlásením vydaným verejnou inštitúciou sociálnej pomoci, do ktorej bola daná osoba prijatá.

V takýchto prípadoch sú bezplatné tieto úkony: úkony týkajúce sa evidencie občanov alebo štátnej príslušnosti; konania a vyhlásenia, ktoré sa ich týkajú; požadované dokumenty a postupy týkajúce sa ich vydania; certifikáty požadované na akýkoľvek účel.

Rovnaké pravidlo sa uplatňuje vo veciach v právomoci matričného úradu, v ktorých bolo určené výživné.

8 Aký druh výživného súd pravdepodobne prizná? Ako sa vypočítava výška výživného? Ak sa zmenia životné náklady alebo rodinné pomery, môže byť rozhodnutie súdu o výživnom zmenené? Ak áno, ako (napr. systémom automatickej indexácie)?

Výživné sa spravidla určuje vo forme mesačných peňažných splátok okrem prípadov, keď sa strany dohodli inak, ak zákon stanovuje inak alebo ak existujú dôvody na výnimočné opatrenia. Ak napríklad osoba, ktorá má platiť výživné, preukáže, že výživné nemôže platiť vo forme finančného príspevku, ale len prijatím vo svojej domácnosti a poskytovaním starostlivosti, súd môže výnimočne nariadiť takúto formu výživného.

Výpočet výšky výživného

Vyživovacia povinnosť a výpočet výšky výživného sú upravené v článkoch 1871 až 1880, článku 1905 a článkoch 2003 až 2023 [Občianskeho zákonníka](#).

Výživné musí byť primerané prostriedkom povinného na plnenie výživného a potrebám oprávneného na výživné. Pri určovaní výživného sa skúma aj možnosť oprávneného na výživné živiť sa sám.

Potreby oprávneného na výživné závisia od toho, či ide o dieťa, plnoleté dieťa, ktoré pokračuje vo svojej odbornej príprave alebo vo svojom vzdelávaní, alebo o plnoletú osobu. Tieto informácie sa už poskytli v odpovedi na otázku 1.

V súvislosti s prostriedkami povinného na plnenie výživného, na ktoré sa musí prihliadať, je dôležité pripomenúť špecifické kritériá, ktoré sa zohľadňujú v závislosti od toho, či sa výživné určuje pre dieťa alebo bývalých manželov.

Výživné určené pre dieťa

Vyživovacia povinnosť voči deťom je základnou povinnosťou ich rodičov. Zakladá sa priamo na článku 36 ods. 5 Ústavy Portugalskej republiky.

Výživné pre dieťa musí byť úmerné prostriedkom povinného na plnenie výživného.

V súlade so základnou judikatúrou portugalského Najvyššieho súdu (*Supremo Tribunal de Justiça*) musí súd pri

výpočte sumy výživného pre dieťa zohľadniť nielen výšku súčasného príjmu povinného na plnenie výživného, ale musí komplexne a všeobecne posúdiť aj sociálne postavenie tejto osoby, jej schopnosť pracovať, povinnosť aktívne sa usilovať o povolanie, ktoré jej umožní, aby si splnila túto povinnosť, a celý majetok, ktorý vlastní.

Výživné určené pre bývalých manželov

Súd musí pri určovaní výšky výživného pre bývalých manželov posúdiť trvanie manželstva, podiel na rodinných financiách, vek a zdravotný stav manželov, ich profesijnú kvalifikáciu a možnosti zamestnať sa, čas, ktorý budú musieť venovať výchove spoločných detí, ich zárobky a príjem, uzavretie nového manželstva alebo nové spoluzitíe a vo všeobecnosti všetky okolnosti, ktoré ovplyvňujú potreby oprávneného manžela a možnosti povinného na plnenie výživného.

Podľa väčšiny záverov vnútroštátnej judikatúry oprávnený manžel nemá právo požadovať zachovanie životnej úrovne, akú mal počas manželstva.

Čas, odkedy sa má platiť výživné

Výživné určené súdnym rozhodnutím sa má platiť od dátumu podania návrhu. Výživné určené dohodou účastníkov konania a schválené rozhodnutím súdu alebo matričného úradníka sa platí od dátumu, keď je povinný na plnenie výživného v omeškaní. Povinný na plnenie výživného je v omeškaní v deň určený pre platbu alebo keď sa od neho požaduje vykonanie platby. Bez toho, aby boli dotknuté veci uvedené vyššie, sa v portugalských právnych predpisoch nestanovuje určenie výživného retroaktívne.

Zmeny výživného, ktoré bolo určené

Ak sa po určení výživného zmenia okolnosti, výživné sa môže zmeniť alebo zrušiť.

Ak neprebíha žiadne špeciálne vymáhanie výživného, návrh na zmenu alebo zrušenie výživného sa podáva spolu so žalobou na plnenie. Ak sa návrh na zmenu alebo zrušenie výživného podá v čase, keď prebieha špeciálne konanie na vymáhanie výživného, začlení sa do konania na vymáhanie.

Povinný na plnenie výživného môže požiadať o zníženie alebo zrušenie výživného, ak sa napríklad znížil jeho príjem, zlepšil sa príjem oprávneného na výživné, oprávnený na výživné dosiahol plnoletosť alebo oprávnený na výživné je schopný sám prispievať na svoje živobytie.

Oprávnený na výživné, môže požiadať o zvýšenie výživného, ak sa napríklad zhorší jeho ekonomická situácia, zmenia sa jeho rodinné okolnosti, zvýšia sa jeho potreby, zvýšia sa životné náklady a toto zvýšenie môže a mal by podporiť aj povinný na plnenie výživného (napríklad preto, že sa zvýšila aj jeho mzda).

Automatická aktualizácia

Na vyrovnanie zvyšujúcich sa životných nákladov môže byť v rozhodnutí o určení výživného stanovené, že prísúdená suma sa musí pravidelne automaticky aktualizovať (zvyčajne ročne).

Aktualizácia môže vychádzať zo zvýšenia miery inflácie, ktorú každoročne zverejňuje Národný štatistický ústav (*Instituto Nacional de Estatística*), alebo zo zvýšenia určitej úrokovej sadzby, ktorú určí súd. Aktualizácia však môže mať aj formu pevného ročného zvýšenia o určitú sumu stanovenú v rozhodnutí.

Súdca je zodpovedný za stanovenie tejto automatickej aktualizácie a za výber vhodných prostriedkov na jej dosiahnutie podľa vlastného uváženia. Automatická aktualizácia môže byť určená aj schválenou dohodou medzi účastníkmi konania.

Dočasné výživné

Okrem konečného výživného môže byť určené aj dočasné výživné.

Ak konečné výživné ešte nebolo určené, súd môže na návrh oprávneného na výživné alebo z úradnej moci (ak je oprávneným maloletá osoba) priznať dočasné výživné, ktoré bude určené podľa vlastného uváženia súdu. Dočasné výživné sa nikdy nevracia. Platí sa počas priebehu hlavného konania na určenie výšky konečného výživného. Konečné výživné sa začne platiť hneď po jeho určení.

V prípade nekonsenzuálneho rozvodu sudca môže počas trvania konania určiť dočasné výživné pre jedného z manželov alebo deti. Kým prebieha konanie o úprave rodičovských práv a povinností, sudca môže pre maloleté deti určiť aj dočasné výživné. V uvedených prípadoch môže byť dočasné výživné určené počas pojednávania v rámci samotného konania.

Prípadne môže byť dočasné výživné určené v rámci predbežného konania, ktoré sa pripojí ku hlavnému konaniu, v ktorom sa určí konečné výživné.

9 Ako a komu sa vypláca výživné?

Výživné bude vyplácané za stanovených podmienok osobám uvedeným v súdnom rozhodnutí alebo v súdom schválenej dohode účastníkov konania.

Ak je príjemcom plnoletá osoba, ktorá je právne spôsobilá, alebo emancipované dieťa, výživné sa spravidla vypláca priamo im.

Ak je príjemcom právne nespôsobilá plnoletá osoba, výživné bude vyplácané účastníkovi konania, ktorý má právnu povinnosť vykonávať finančné práva v jej mene (poručník, opatrovník alebo súdny správca majetku). Výživné môže dostávať aj inštitúcia.

Ak je príjemcom maloletá osoba, výživné bude vyplácané osobe, ktorá má dieťa v starostlivosti, čo môže byť jeden z rodičov, iný člen rodiny, tretia strana (náhradná rodina) alebo riaditeľ inštitúcie, ktorej je maloletá osoba zverená.

V právnych predpisoch nie sú predpísané spôsoby platby a účastníci konania sa môžu dohodnúť na spôsobe platby. Ak neexistuje žiadna dohoda, súdy rozhodnú o najpraktickejšom a najmenej nákladnom spôsobe pre osobu, ktorá platí výživné, alebo pre osobu, ktorá dostáva výživné.

Všeobecne sa mesačná platba výživného vypláca v hotovosti a oprávnený na výživné ju musí dostať na začiatku mesiaca, ktorého sa týka.

Čas a miesto platby sú stanovené v dohode alebo v rozhodnutí o určení výživného. Ak čas a miesto platby neboli stanovené, uplatňujú sa v tejto súvislosti doplňujúce pravidlá Občianskeho zákonníka. V týchto pravidlách je v zásade uvedené, že ak čas a miesto nie sú upravené v dohode alebo rozhodnutí:

- výživné vyplácané v hotovosti sa vypláca v mieste pobytu oprávneného na výživné v čase splatnosti platby,
- pretože platby zodpovedajú mesiacom gregoriánskeho kalendára, oprávnený na výživné môže požadovať platbu kedykoľvek od prvého dňa daného mesiaca.

Najbežnejšie spôsoby sú bankový prevod, vklad na účet v banke, zaslanie poštovej poukážky alebo šeku alebo osobné doručenie hotovosti.

10 Ak príslušná osoba (osoba povinná na plnenie výživného) neplatí výživné dobrovoľne, ako ju možno k tomu donútiť?

V prípade, že je povinný na plnenie výživného v omeškaní, oprávnený na výživné môže využiť občianskoprávne a trestnoprávne opatrenia na vymoženie dlžného výživného.

Občianskoprávne opatrenia

Predexekučné vypočutie

V prípade, že výživné na dieťa je určené v konaní na vymáhanie výživného alebo v konaní na úpravu rodičovských práv a povinností, právne predpisy poskytujú oprávnenému na výživné možnosť predexekučného vypočutia.

Príjemca výživného pre dieťa môže podať návrh na predexekučné vypočutie podľa ustanovení článku 48 [všeobecného režimu občianskoprávneho konania vo veci starostlivosti o dieťa](#) (*Regime Geral do Processo Tutelar*

Cíveľ), pokiaľ sú splnené tieto podmienky: nesplnenie povinnosti alebo oneskorenie platby výživného; povinný na plnenie výživného dostáva pravidelný príjem zo zamestnania, dôchodok, podporu, provízie, percentuálne podiely, poplatky, prémie, príspevky alebo podobný príjem.

Návrh sa prikladá ku konaniu vo veci úpravy rodičovských práv a povinností alebo ku konaniu o určení výživného pre dieťa, ktoré sa prerokúvajú na súde. Povinný na plnenie výživného dostane oznámenie, že má zaplatiť výživné do desiatich dní od dátumu, keď sa stalo splatným. Ak povinný na plnenie výživného nepripojí listinné dôkazy o platbe, platby výživného budú mesačne strhávané z jeho mzdy, platu, dôchodku, podpory alebo iného príjmu, ktorý dostáva. Na tento účel bude subjekt zodpovedný za platbu informovaný, aby vykonal mesačnú zrážku a uložil ju priamo na bankový účet, ktorý uviedol oprávnený na výživné. Zrážky sa vzťahujú aj na platby výživného, ktoré sa stanú splatnými.

Všetky osoby alebo subjekty, ktoré sú zodpovedné za spracovanie uvedeného príjmu alebo jeho vyplatenie, prevezmú po oznámení úlohu schváleného depozitára súm strhnutých ako výživné. To znamená, že ak nestrhnú dohodnutú sumu, budú voči nim v rámci prebiehajúceho konania prijaté opatrenia na výkon oznámenia.

Zrážky sa nevzťahujú na výživné, ktoré bolo splatné pred oznámením povinnosti vykonať platbu povinnému na plnenie výživného. Vzťahujú sa však na platby výživného, ktoré sa stanú splatnými. Na vymoženie výživného, ktoré bolo splatné pred oznámením vydaným v rámci predexekučného vypočutia, musí oprávnený na výživné podať návrh na začatie konania na vymoženie dlžného výživného. V prípade výživného pre maloleté osoby teda oprávnenému nič nebráni, aby inicioval predexekučné vypočutie (pre platby, ktoré sa stanú splatnými) a zároveň aj špeciálne vymáhanie výživného (pre platby, ktoré už sú po splatnosti).

Vymáhanie nie je podmienené predexekučným vypočutím. To predstavuje len alternatívu k vymáhaniu. Vznesenie námietok nie je povolené, oprávnený na výživné má však zároveň k dispozícii obmedzenejšie prostriedky ako pri vymáhaní, pretože môže žiadať len zrážky zo mzdy, platu, dôchodku, podpory alebo podobného pravidelného príjmu (nemôže požadovať zaistenie majetku, vkladov alebo veriteľských práv).

Ak je výživné určené pre maloleté osoby, oprávnený na výživné môže prípadne iniciovať len špeciálne konanie o výživnom, ako je stanovené v Občianskom súdnom poriadku. Takto môže v jednom kroku získať späť v plnej výške sumy, ktoré boli splatné alebo sa stanú splatnými. Osoba oprávnená na výživné môže pri žalobe na vymáhanie využiť všeobecnejšie prostriedky vymáhania, ako je napríklad zaistenie majetku a zaťaženie príjmu záložným právom. Príslušný postup v týchto konaniach bude vysvetlený ďalej v texte.

Vypočutie v prípade nesplnenia povinnosti

V prípade, že je výživné pre dieťa určené v konaní vo veci úpravy rodičovských práv a povinností, v právnych predpisoch sa oprávnenému na výživné poskytuje aj možnosť vypočutia v prípade nesplnenia povinnosti podľa ustanovení článku 41 [všeobecného režimu občianskoprávneho konania vo veci starostlivosti o dieťa \(Regime Geral do Processo Tutelar\)](#).

V rámci tohto vypočutia môže oprávnený na výživné požiadať súd, aby nariadil potrebné kroky na zaistenie plnenia výživovacej povinnosti a na uloženie pokuty osobe, ktorá si túto povinnosť neplní. Súd na základe návrhu priloženého ku konaniu predvolá rodičov na stretnutie alebo oznámi odporcovi, že má do piatich dní vystúpiť pred súdom, ako považuje za vhodné.

Rodičia môžu súhlasiť so zmenou určeného režimu. Pokiaľ sa nedosiahne dohoda, sudca predbežne rozhodne o návrhu a účastníkov konania odkáže na mediáciu alebo špecializované technické vypočutie. Ak sa ukáže, že dohodu stále nie je možné dosiahnuť, rodičom sa oznámi, aby predložili písomný návrh, a požadujú sa dôkazy. Ďalej nasleduje dokazovanie, súdne konanie a rozsudok.

Špeciálne vymáhanie výživného

Vo všetkých prípadoch omeškania platby výživného môže oprávnený na výživné začať špeciálne konanie na vymáhanie výživného podľa článkov 933 až 937 [Občianskeho súdneho poriadku](#). Táto možnosť existuje bez ohľadu na to, či je výživné určené pre deti alebo plnoleté osoby alebo či je výživné konečné alebo dočasné.

Navrhovateľ môže v prípade špeciálneho vymáhania výživného požadovať: prisúdenie časti sumy, miezd alebo dôchodkov, ktoré poberá druhá strana sporu; alebo prevod príjmu, ktorý patrí povinnému na plnenie výživného.

Prisúdenie alebo úžitkové záložné právo sa vykonávajú nezávisle od zaistenia a sú určené na úhradu oneskorených platieb a platieb, ktoré sa stanú splatnými.

Keď navrhovateľ požiada o prisúdenie súm, mzdy alebo dôchodku, subjekt zodpovedný za ich vyplatenie alebo za spracovanie príslušných platieb bude úradne informovaný, že má prisúdenú časť vyplatiť priamo navrhovateľovi. Prisúdená suma sa musí každý mesiac vložiť na bankový účet navrhovateľa, ktorý musí v prvej žiadosti uviesť číslo svojho účtu.

Ak navrhovateľ požaduje prevod príjmu, musí uviesť majetok, ktorého sa to týka, a súdny exekútor nariadi prevod majetku považovaného za dostatočný na plnenie výživného, ktoré je splatné a bude splatné. Odporca môže byť vypočítaný na tento účel.

Pokiaľ po prevode vyjde najavo, že prevedený príjem je nedostatočný, navrhovateľ môže uviesť iný majetok. Ak na druhej strane vyjde najavo, že príjem je príliš vysoký, navrhovateľ je povinný vrátiť prebytok odporcovi, keď ho dostane. Odporca môže takisto požiadať o obmedzenie prevodu na časť majetku alebo o prevod na iný majetok.

Prisúdené sumy alebo výška prevodu príjmu by mali postačovať na úhradu oneskorených platieb, úroku z omeškania, ak oň oprávnený na výživné požiada, platieb, ktoré sa stanú splatnými, a na automatickú aktualizáciu, ak bola stanovená.

Oprávnený na výživné môže stále požadovať zaistenie majetku povinného na plnenie výživného. Zaistenie majetku sa môže týkať hnutelného a nehnuteľného majetku, bankových vkladov, úverových práv, obchodných organizácií alebo podielov v spoločnosti.

Ak sa zaistený majetok predá s cieľom vyplatiť dlžné výživné, nemal by sa vydať príkaz na vyplatenie prebytku povinnému na plnenie výživného, pokiaľ sa nezabezpečí úhrada výživného, ktoré sa stane splatným, a to v miere, akú sudca považuje za primeranú, pokiaľ sa nezloží zábezpeka alebo sa neposkytne iná vhodná záruka.

Povinný na plnenie výživného by sa mal predvolať až po vykonaní zaistenia, súdneho rozhodnutia o prisúdení alebo zaťaženia príjmu záložným právom. Námietky osoby povinnej na plnenie výživného proti vymáhaniu alebo zaisteniu majetku neznamenaajú odklad vykonávania.

V prípade žiadosti o zmenu alebo ukončenie platieb výživného počas prebiehajúceho osobitného vymáhania výživného sa k vymáhaniu pripojí žiadosť o zmenu alebo ukončenie.

Európsky exekučný titul

V prípade nedodržania dohody o výživnom vyplývajúcej z verejnej listiny vyhotovenej pred správnymi orgánmi alebo listiny osvedčenej takýmito orgánmi v členskom štáte, ktorý nie je viazaný haagskym protokolom z roku 2007, sa môže oprávnený na výživné opierať o nariadenie (ES) č. 805/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul [článok 4 ods. 3 písm. b) uvedeného nariadenia a článok 68 ods. 2 nariadenia č. 4/2009 z 18. decembra 2008].

Trestnoprávne opatrenia

V článku 250 [Trestného zákonníka](#) sa stanovuje trestný čin zanedbania vyživovacej povinnosti, ktorý sa trestá odňatím slobody od jedného mesiaca do dvoch rokov alebo pokutou až do 240 dní, a to v závislosti od prípadov v ňom stanovených.

Trestné konanie si vyžaduje podanie trestného oznámenia.

Ak je potom povinnosť splnená, súd môže úplne alebo čiastočne upustiť od výkonu trestu alebo vyhlásiť zrušenie výkonu zvyšnej časti trestu.

11 Opíšte prosím stručne prípadné obmedzenia výkonu, najmä normy na ochranu dlžníka a premlčacie alebo prekluzívne lehoty vo vašom systéme.

Pravidlá týkajúce sa exekúcie na majetok alebo práva, ako aj príslušné obmedzenia a dôvody námietky sa

stanovujú v článkoch 735 až 783 [Občianskeho súdneho poriadku](#).

V zásade môže byť predmetom výkonu všetok exekvovateľný majetok povinného na plnenie výživného, ktorý je podľa hmotnoprávných ustanovení v rozsahu vymáhaného dlhu. Zaistenie je obmedzené na majetok potrebný na zaplatenie dlhu a predvídateľné trovy výkonu.

Navyše sú zákonne stanovené obmedzenia zaistenia a premlčacie lehoty vyživovacích povinností, ktoré sú ďalej uvedené.

Obmedzenia týkajúce sa majetku

Existujú určité druhy majetku, ktoré nemožno za žiadnych okolností zaistiť (absolútne neexekvovateľný majetok), iné, ktoré možno zaistiť za určitých okolností (relatívne neexekvovateľný majetok), a iné, ktoré možno zaistiť čiastočne (čiastočne exekvovateľný majetok).

Majetok vylúčený z exekúcie

Okrem vecí vylúčených zo zaistenia osobitným ustanovením je absolútnou imunitou proti zaisteniu chránený tento majetok:

- neodňateľné predmety alebo práva,
- majetok vo verejnom vlastníctve štátu a iných verejnoprávných subjektov,
- predmety, ktorých zadržanie by bolo nemorálne alebo finančne neodôvodnené, pretože ich trhovú hodnotu je zanedbateľná,
- predmety špecificky určené na vykonávanie verejných bohoslužieb,
- hroby,
- nástroje a predmety, ktoré sú nevyhnutné pre osoby so zdravotným postihnutím alebo určené na liečbu chorých.

Majetok s relatívnou imunitou proti zadržaniu

Tento majetok je relatívne neexekvovateľný:

- zo zaistenia je vylúčený majetok štátu a iných verejnoprávných subjektov, majetok subjektov, ktoré sú držiteľmi koncesíí na verejné práce alebo na poskytovanie verejných služieb, a majetok charitatívnych organizácií, ktoré vykonávajú osobitné činnosti vo verejnom záujme, okrem prípadov, keď sa výkon týka splatenia dlhu s vecnou zábezpekou,
- pracovné nástroje povinného na plnenie výživného a predmety nevyhnutné na výkon jeho profesie alebo profesijnej odbornej prípravy sú takisto vylúčené zo zaistenia, pokiaľ povinný na plnenie výživného neuvedie, že môžu byť zaistené, ak sa výkon týka zaplatenia ich kúpnej ceny alebo nákladov na ich opravu alebo ak sú zaistené ako hmotný majetok obchodnej organizácie,
- zo zaistenia je vylúčený aj majetok, ktorý zahŕňa základné domáce potreby v skutočnom mieste bydliska účastníka konania, proti ktorému sa výkon navrhuje, okrem prípadov, keď sa výkon týka zaplatenia za samotné predmety alebo úhrady nákladov na ich opravu.

Peňažné sumy alebo bankové vklady, ktoré sú výsledkom uspokojenia nároku chráneného imunitou proti zaisteniu, sú chránené imunitou proti zaisteniu podľa rovnakých podmienok ako pôvodný nárok.

Pri vymáhaní pohľadávky na výživné sa uplatňujú uvedené pravidlá o absolútnej a relatívnej exekvovateľnosti.

Keď ide o čiastočne exekvovateľný majetok, je spravidla suma vyplývajúca z výkonu rozhodnutia o vyživovacej povinnosti, ktorá môže byť exekvovaná, vyššia ako v prípade exekúcie na základe iných nárokov, ako je vysvetlené ďalej v texte.

Čiastočne exekvovateľný príjem

Zo zaistenia sú vylúčené dve tretiny čistého platu, mzdy, pravidelných súm prijímaných ako starobný dôchodok alebo iné sociálne dávky, poistenia, odškodnenia za úraz, anuity alebo platby akéhokoľvek druhu, ktoré zabezpečujú živobytie povinného na plnenie výživného.

Táto neexekvovateľnosť má maximálnu hranicu, ktorá zodpovedá trom vnútroštátnym minimálnym mzdám v čase každej exekúcie, a minimálnu hranicu, keď povinný na plnenie výživného nemá žiadny iný príjem, ktorá zodpovedá jednej vnútroštátnej minimálnej mzde. Ak sa pohľadávka týka výživného, exekúcii nepodlieha časť, ktorá zodpovedá celému nepríspevkovému dôchodku.

Pri exekúcii peňažných prostriedkov alebo bankových zostatkov nie je možné exekvovať sumu zodpovedajúcu vnútroštátnej minimálnej mzde, alebo v prípade vyživovacích povinností, sumu zodpovedajúca celému nepríspevkovému dôchodku.

Neexekvovateľnosť týkajúca sa platov, miezd alebo pravidelných platieb nemôže byť skombinovaná s neexekvovateľnosťou ustanovenou pre peňažné prostriedky alebo bankové zostatky.

Ak nie sú dodržané uvedené pravidlá exekvovateľnosti, povinný na plnenie výživného môže proti zaisteniu vzniesť námietky.

Premlčacie lehoty

Premlčacia lehota týkajúca sa nárokov na výživné sa stanovuje v článkoch 303, 310, 313, 314, 320 a 323 [Občianskeho zákonníka](#).

V portugalskom Občianskom zákonníku je pre oneskorené platby výživného stanovená premlčacia lehota piatich rokov [článok 310 písm. f) Občianskeho zákonníka]. Päť rokov po dátume splatnosti platieb výživného sa preto premlčí právo na tieto platby z dôvodu nevyužitia. Premlčacia lehota sa prerušuje predvolaním na súdne konanie týkajúce sa platieb výživného. Povinný na plnenie výživného sa môže zo svojej strany vzdať premlčania po uplynutí premlčacej lehoty. Keďže ide o predpokladanú premlčaciu lehotu, možno ju vyvrátiť výslovným alebo tichým uznaním. Súd nemôže určiť premlčaciu lehotu na vlastný podnet; premlčanie je účinné, len ak sa naň odvolá účastník konania.

V prípade výživného pre dieťa premlčacia lehota nezačne plynúť ani neplynie, kým dieťa nemá zástupcu. Aj keď dieťa má zástupcu, premlčacia lehota sa neukončí skôr ako jeden rok od dátumu, keď dieťa dosiahne plnoletosť.

V portugalskom občianskom procesnom práve nie je stanovená premlčacia lehota, po ktorej oprávnený na výživné už nemôže začať konanie na vymáhanie výživného. Premlčané platby výživného preto môžu byť predmetom vymáhania. Súd nemusí v tomto prípade *ex officio* vedieť o premlčaní. Aby bolo premlčanie účinné, musí sa naň odvolať povinný na plnenie výživného, ktorý sa takto môže brániť proti vymáhaniu.

Námietka proti zaisteniu

V článkoch 784 a 785 [Občianskeho súdneho poriadku](#) sa stanovujú tieto pravidlá:

Všeobecná lehota na podanie námietok proti zaisteniu je desať dní od oznámenia zaistenia povinnému na plnenie výživného. Všeobecná lehota na podanie námietok proti vymáhaniu je 20 dní od doručenia výzvy povinnému na plnenie výživného.

V prípade špeciálneho vymáhania výživného sa povinný na plnenie výživného predvolá v súvislosti so žalobou na vymáhanie až po zaistení, priznaní súm alebo prevode príjmu. Spolu s predvolaním sa mu oznámi, že zaistenie už bolo vykonané.

V prípade predexekučného vypočutia na súde pre mladistvých je povinný na plnenie výživného informovaný pred rozhodnutím o prevode príjmu, nemôže však proti tomu vzniesť námietku. Môže len predložiť listinné dôkazy o platbe.

12 Existuje nejaká organizácia alebo správny orgán, ktorá mi môže pomôcť pri vymáhaní výživného?

V prípade výživného pre dieťa môže príslušné konanie na určenie výživného začať prokurátor. O potrebe určiť alebo zmeniť výživné pre dieťa môže prokurátora informovať ktokoľvek. Prokurátor má na tento účel kontaktné pracovisko na každom súde.

13 Môžu subjekty (vládne alebo súkromné) úplne alebo čiastočne plniť vyživovaciu povinnosť namiesto osoby povinnej na plnenie výživného?

Áno, v prípade výživného pre dieťa. Ide o Záručný fond na vyživovacie príspevky pre maloleté osoby (*Fundo de Garantia de Alimentos Devidos a Menores*, ďalej len „fond“). Fond spravuje Inštitút finančného riadenia sociálneho zabezpečenia IP (*Instituto de Gestão Financeira da Segurança Social IP*).

Záruka výživného pre deti je upravená [zákonom č. 164/99](#).

Fond je zodpovedný za zabezpečenie platby výživného pre maloleté osoby po určitú hranicu. Platba sa vykonáva na základe príkazu príslušného súdu.

Požiadavky

Požiadavky na využitie záruky fondu sú takéto:

- maloletá osoba musí mať bydlisko v Portugalsku,
- platby výživného musia byť určené rozsudkom súdu (rozhodnutia matričného úradu o určení výživného vo veciach v jeho právomoci majú rovnaké účinky ako právne rozsudky),
- povinný na plnenie výživného musí byť v omeškaní,
- predtým prebehlo predexekučné vypočutie podľa článku 48 všeobecného režimu občianskoprávneho konania vo veci starostlivosti o dieťa (podľa vnútroštátneho práva môže byť táto požiadavka splnená aj návrhom na vypočutie z dôvodu nedodržavania vyživovacej povinnosti podľa článku 41 všeobecného režimu občianskoprávneho konania vo veci starostlivosti o dieťa alebo návrhom na konanie o špeciálnom vymáhaní výživného),
- hrubý príjem dieťaťa nesmie presiahnuť hodnotu indexu sociálnej podpory (*IAS – Indexante dos Apoios Sociais*),
- dieťa nemôže mať prospech z príjmu inej osoby, ktorej bolo zverené do starostlivosti, ktorý je vyšší ako IAS (takáto situácia nastane, ak príjem na osobu v domácnosti maloletej osoby nepresahuje IAS).

V roku 2022, v čase aktualizácie tohto informačného prehľadu, bol IAS vo výške 443,20 EUR. Hodnota IAS sa v zásade aktualizuje každý rok; jeho aktuálnu výšku možno nájsť v príslušných vnútroštátnych predpisoch.

Maximálna výška

Keď sú overené uvedené požiadavky, štát zaručuje mesačné vyplácanie výživného do hranice uvedenej ďalej.

Poskytované mesačné platby výživného nesmú pre jedného povinného na plnenie výživného prekročiť 1 IAS bez ohľadu na počet maloletých detí.

Do tejto hranice musí výšku platieb, za ktoré ručí fond, stanoviť súd. Súd pri stanovovaní tejto výšky berie do úvahy aj ekonomické možnosti domácnosti, výšku určeného výživného a osobitné potreby dieťaťa.

Fond neposkytuje záruky za oneskorené platby. Platby, za ktoré ručí fond, sú splatné od prvého dňa mesiaca, ktorý nasleduje po mesiaci, v ktorom bola rozhodnutím súdu stanovená zaručená výška.

Vyplácanie je zaručené dovtedy, kým povinný na plnenie výživného nezačne skutočne plniť svoju povinnosť.

Platby z fondu sa ukončia, keď dieťa dosiahne 18 rokov.

Deti prijaté do verejných alebo súkromných neziskových inštitúcií sociálnej podpory financovaných štátom, verejnoprávnymi či súkromnoprávnymi právnickými osobami alebo verejnoprospešným podnikom, vzdelávacích poručníckych centier a centier pre dočasné umiestnenie nie sú oprávnené na platby výživného zaručené fondom.

Spracovanie

Žiadosti o určenie súm, ktoré budú vyplácané z fondu, musia byť predložené súdu počas konania o nedodržavanie povinnosti. Za predloženie žiadosti je zodpovedný prokurátor alebo oprávnený na výživné.

Sudca nariadi vyšetrowanie založené na potrebách dieťaťa a následne prijme rozhodnutie stanovujúce platby,

ktoré bude vykonávať fond, so zreteľom na uvedené obmedzenia.

V prípadoch, keď je výživné naliehavo splatné, môže sudca stanoviť dočasné výživné, za ktoré bude ručiť fond do prijatia konečného rozhodnutia.

Oprávnený na výživné musí každý rok dokázať, že stále spĺňa požiadavky na to, aby fond mohol ručiť za tieto platby, inak sa ukončia.

Zákonný zástupca dieťaťa alebo osoba, ktorej bolo dieťa zverené do starostlivosti, sú povinní informovať súd alebo fond o akýchkoľvek zmenách alebo o ukončení situácie neplnenia povinnosti alebo situácie dieťaťa.

Na účely vymáhania platieb dlžného výživného od povinného na plnenie výživného prechádzajú na fond práva dieťaťa v rozsahu, v akom sú z fondu vyplácané platby.

14 Ak som v tomto členskom štáte a osoba povinná na plnenie výživného má bydlisko v inej krajine:

14.1 Môže mi orgán štátnej správy alebo súkromná organizácia v tomto členskom štáte poskytnúť pomoc?

Ak sa oprávnený na výživné nachádza v Portugalsku a chce vymôcť výživné v inom členskom štáte Európskej únie, musí predložiť žiadosť Generálnemu riaditeľstvu pre výkon spravodlivosti (*Direcção Geral da Administração da Justiça*), ktoré je verejným subjektom. Vnútroštátne právne predpisy neumožňujú, aby sa na tieto účely využila súkromná organizácia.

Generálne riaditeľstvo pre výkon spravodlivosti je portugalský ústredný orgán zodpovedný za uplatňovanie nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti (ďalej aj „nariadenie“).

Toto nariadenie umožňuje cezhraničné vymáhanie výživného. Nariadenie sa vzťahuje na rozhodnutia vydané v členských štátoch Európskej únie a na rozhodnutia vydané v štátoch mimo Európskej únie (nazývaných aj „tretie krajiny“). Uplatňujte sa nielen na rozhodnutia, ktorými sa určuje výživné, prijaté po nadobudnutí jeho účinnosti 18. júna 2011, ale aj na rozhodnutia prijaté pred týmto dátumom. Zahŕňa vymáhanie oneskorených platieb a platieb, ktoré sa stanú splatnými, automatické aktualizácie stanovené rozhodnutím a úroky z omeškania. Na základe tohto nariadenia môže byť vymáhané výživné určené súdnym príkazom alebo rozhodnutím iného príslušného orgánu.

Žiadosť o vymáhanie výživného v inom členskom štáte sa predkladá na Generálne riaditeľstvo pre výkon spravodlivosti vyplnením a pripojením príslušných formulárov priložených k nariadeniu. Oprávnený na výživné musí podľa potreby k formulárom priložiť určité dokumenty a informácie: osvedčenie o rozsudku alebo rozhodnutí, v ktorom sa určuje konečné výživné, spoločne s oznámením, že rozhodnutie/rozsudok sa stal/o konečným a neodvolateľným (formulár uvedený v prílohe I k nariadeniu); dokument preukazujúci, že prijal alebo mohol prijať právnu pomoc alebo bezplatné konanie; bankové údaje, na ktoré sa majú poukázať vymožené sumy; rodné listy maloletých detí; osvedčenie o školskej dochádzke plnoletých detí; plná moc udelená ústrednému orgánu; zoznam dlžných súm.

Formulár alebo formuláre, ktoré majú byť vyplnené, a dokumenty a informácie, ktoré má oprávnený na výživné priložiť, sú uvedené v pokynoch, ktoré možno získať od Generálneho riaditeľstva pre výkon spravodlivosti. Kontaktné údaje tohto orgánu sú uvedené v odpovedi na otázku 14.2.

Typy konaní, ktoré možno požadovať od Generálneho riaditeľstva pre výkon spravodlivosti, sú vysvetlené v odpovedi na otázku 15.4.

14.2 Ak áno, ako je možné kontaktovať príslušný orgán štátnej správy alebo súkromnú organizáciu?

Kontaktné údaje portugalského ústredného orgánu:

Generálne riaditeľstvo pre výkon spravodlivosti (*Direção-Geral da Administração da Justiça*)

D. João II, 1.08.01 D/E

1990-097 LISABON - PORTUGALSKO

Tel.: +351 217906500

Emailová adresa: correio.dsjcjd@gaj.mj.pt

Webové sídlo: <http://www.dgaj.mj.pt/>

Jazyky: portugalský, španielsky, francúzsky a anglický.

15 Ak som v inej krajine a osoba povinná na plnenie výživného je v tomto členskom štáte:

15.1 Môžem podať návrh priamo orgánu štátnej správy alebo súkromnej organizácii v tomto členskom štáte?

Generálne riaditeľstvo pre výkon spravodlivosti vo svojej úlohe ústredného orgánu podľa uvedeného nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 poskytne potrebnú podporu, ako je opísané v odpovedi na otázku 14.1.

Ak sa oprávnený na výživné nachádza v inom členskom štáte a chce požiadať o jedno z konaní stanovených v nariadení, musí podať žiadosť ústrednému orgánu určenému členským štátom, v ktorom sa nachádza. Tento ústredný orgán následne postúpi žiadosť portugalskému ústrednému orgánu, ktorý zodpovedá za jej primerané postúpenie príslušnému vnútroštátnemu súdu.

15.2 Ak áno, ako je možné kontaktovať uvedený orgán štátnej správy alebo súkromnú organizáciu a aký typ pomoci mi môžu poskytnúť?

Ak sa žiadateľ nachádza v inom členskom štáte, mal by mať možnosť skontaktovať sa s Generálnym riaditeľstvom pre výkon spravodlivosti prostredníctvom ústredného orgánu tohto členského štátu.

Môže byť poskytnutá táto pomoc:

v nariadení sú na účely vymáhania výživného určeného rozhodnutím vydaným v inom členskom štáte stanovené tri rôzne oddiely pravidiel:

i) pravidiel, ktoré sa vzťahujú na rozhodnutia vydané v členskom štáte viazanom Haagskym protokolom z roku 2007 (ako v prípade Portugalska);

ii) pravidiel, ktoré sa vzťahujú na rozhodnutia vydané v členskom štáte, ktorý nie je viazaný Haagskym protokolom z roku 2007;

iii) pravidiel, ktoré sa vzťahujú na rozhodnutia vydané vo všetkých členských štátoch.

Rozhodnutia vydané v súvislosti s bodom i):

- sú uznané v dožiadanom členskom štáte bez možnosti námietky,
- nie sú podmienené doložkou vykonateľnosti, sú okamžite vykonateľné v dožiadanom členskom štáte,
- oprávnenému na výživné umožňujú požiadať o zabezpečovacie opatrenia stanovené v právnych predpisoch dožiadaného členského štátu.

Rozhodnutia stanovené v oddiele uvedenom v bode ii):

- sú uznané v dožiadanom členskom štáte okrem prípadu, keď je dokázaná existencia dôvodov na odmietnutie uznania stanovených v nariadení,
- ak sú vykonateľné v členskom štáte pôvodu, oprávnený na výživné môže požiadať, aby súd alebo príslušný orgán dožiadaného členského štátu uznal jeho vykonateľnosť v súlade s postupom stanoveným

v nariadení,

- uznanie vykonateľnosti sa môže vzťahovať len na časť rozhodnutia.

Rozhodnutia stanovené v oddiele uvedenom v bode iii):

- môžu byť predbežne vykonateľné, ak členský štát pôvodu vyhlási, že odvolanie proti rozhodnutiu nebude mať odkladný účinok,
- ak sa oprávnený na výživné dovoľáva rozhodnutia v dožiadanom členskom štáte, musí dokázať jeho pravosť vyplnením formulárov a požiadaviek stanovených v nariadení,
- ak to je potrebné, oprávnený na výživné musí priložiť preklad rozhodnutia,
- výkon rozsudku prebieha podľa práva dožiadaného členského štátu,
- za žiadnych okolností nemožno v dožiadanom členskom štáte preskúmať rozsudok vo veci samej,
- náklady na uplatnenie nariadenia nemajú prednosť pred vymáhaním nezaplateného výživného.

Postupy, ktoré majú oprávnení na výživné k dispozícii, sú stanovené v článku 56 nariadenia. V niektorých prípadoch sa tieto postupy vzťahujú nielen na rozhodnutia členských štátov, ale aj na rozhodnutia tretích krajín.

Oprávnený na výživné môže konkrétne:

- požiadať členský štát o uznanie a vyhlásenie vykonateľnosti rozhodnutia vydaného v inom štáte,
- podať žalobu o určenie výživného v dožiadanom členskom štáte,
- spojiť s touto žalobou žiadosť o určenie rodičovstva,
- podať žalobu o určenie výživného v dožiadanom členskom štáte, keď sa ukáže ako nemožné získať uznanie alebo vykonateľnosť rozsudku vydaného v inom štáte,
- požiadať o zmenu rozhodnutia vydaného v dožiadanom členskom štáte,
- požiadať o zmenu rozhodnutia vydaného v inom štáte, ako je dožiadaný členský štát.

Tieto postupy sa riadia právom a pravidlami právomoci dožiadaného členského štátu, ak nie je v nariadení stanovené inak. V takýchto prípadoch oprávnenému na výživné pomáha a zastupuje ho ústredný orgán alebo iný subjekt verejného sektora, verejný orgán alebo osoba vymenovaná dožiadaným členským štátom.

16 Je tento členský štát viazaný Haagskym protokolom z roku 2007?

Áno, Portugalsko je viazané haagskym protokolom z roku 2007. Na rozsudky o výživnom vydané v Portugalsku sa uplatňujú tieto pravidlá nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008: články 8, 13 a články 17 až 22.

17 Ak tento členský štát nie je viazaný Haagskym protokolom z roku 2007, ktoré právo sa použije na pohľadávky na výživné podľa jeho predpisov medzinárodného práva súkromného? Ktoré sú zodpovedajúce predpisy medzinárodného práva súkromného?

Odpoveď na túto otázku je bezpredmetná, keďže odpoveď na predchádzajúcu otázku bola kladná.

18 Aké sú pravidlá prístupu k spravodlivosti pri cezhraničných prípadoch v rámci EÚ podľa štruktúry kapitoly V nariadenia o vyživovacej povinnosti?

Portugalské vnútroštátne právo – [zákon č. 34/2004](#) – obsahuje pravidlá, v ktorých je stanovená právna pomoc porovnateľná s právnou pomocou stanovenou v kapitole V nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008.

Pokiaľ ide o fyzické osoby, na právnu pomoc majú nárok tieto fyzické osoby, pokiaľ vedia preukázať, že majú finančné ťažkosti:

- portugalskí občania a občania Európskej únie,
- cudzinci a osoby bez štátnej príslušnosti s platným povolením na pobyt v členskom štáte Európskej únie,
- cudzinci bez platného povolenia na pobyt v členskom štáte Európskej únie – ak zákony ich krajín pôvodu poskytujú rovnaké právo portugalským občanom,
- osoby, ktoré žijú alebo majú trvalé bydlisko v inom členskom štáte Európskej únie ako je členský štát, v

ktorom sa má konanie konať (cezhraničné spory).

Vo vnútroštátnych právnych predpisoch je stanovené uplatňovanie týchto kritérií na posúdenie finančných ťažkostí fyzických osôb:

- žiadatelia, ktorých príjem domácnosti relevantný na účely právnej pomoci sa rovná maximálne trom štvrtinám referenčnej miery sociálnej podpory, nemôžu uhradiť sumu týkajúcu sa nákladov na konanie a sú oprávnení na pridelenie súdneho exekútora a bezplatné právne poradenstvo,
- žiadatelia, ktorých príjem domácnosti relevantný na účely právnej pomoci je väčší ako tri štvrtiny alebo rovný a menší dvaaplnásobku referenčnej miery sociálnej podpory, môžu znášať náklady na právne poradenstvo pri predchádzajúcom zaplatení poplatku, ale nemôžu bezodkladne uhradiť trovy konania, a preto môžu využiť právnu pomoc vo forme postupného splácania trov a pridelenia súdneho exekútora,
- žiadatelia, ktorých príjem domácnosti relevantný na účely právnej pomoci je väčší ako dvaaplnásobok referenčnej miery sociálnej podpory, sa nepovažujú za žiadateľov s nedostatkom ekonomických prostriedkov,
- relevantný príjem na účely právnej pomoci je hodnota celého čistého príjmu domácnosti, od ktorej sa odpočíta relevantná suma na právnu pomoc (kritériá na výpočet týchto súm sú stanovené zákonom),
- osoby, ktoré žijú v rovnakej domácnosti ako žiadateľ o právnu pomoc, sa považujú za osoby patriace do rovnakej domácnosti,
- ak žiadateľ alebo nejaký člen jeho domácnosti má vklady na bankových účtoch a kótované cenné papiere, ktorých hodnota je vyššia ako 24-násobok referenčnej miery sociálnej podpory, nepovažuje sa za žiadateľa, ktorý má finančné ťažkosti, a to bez ohľadu na výšku príjmu domácnosti relevantného na účely právnej pomoci,
- žiadateľ môže výnimočne a z oprávneného dôvodu požiadať, aby sa pri posúdení finančných ťažkostí zohľadňoval len jeho príjem, majetok a jeho priebežné výdavky alebo príjem, majetok a výdavky niektorých členov jeho domácnosti,
- v prípade sporu s jedným členom domácnosti alebo viacerými členmi domácnosti sa pri zohľadňovaní finančných ťažkostí zohľadňuje len príjem, majetok a priebežné náklady žiadateľa alebo žiadateľa a niektorých členov jeho domácnosti, ak o to tento žiadateľ požiada,
- ak sa v určitom prípade riaditeľ služieb sociálneho zabezpečenia zodpovedný za rozhodnutie o poskytnutí právnej pomoci domnieva, že uplatnenie kritérií stanovených v predchádzajúcich odsekoch by viedlo k zjavnému odmietnutiu prístupu k právu a k súdom, môže odôvodneným uznesením prijať rozhodnutie iné než rozhodnutie, ktoré by vyplývalo z uplatnenia uvedených kritérií.

Právne poradenstvo umožňuje strane sporu, aby sa obrátila na právnikov s cieľom získať odborné informácie o konkrétnom spore pred podaním žaloby na súd alebo napadnutím žaloby.

Právna pomoc môže byť poskytnutá v takýchto formách:

- oslobodenie od súdnych poplatkov a iných výdavkov súvisiacich s vecou,
- zaplatenie súdnych poplatkov a iných výdavkov súvisiacich s vecou v splátkach,
- ustanovenie právneho zástupcu a úhrada jeho odmeny,
- ustanovenie právneho zástupcu a úhrada jeho odmeny v podobe postupných splátok.
- ustanovenie súdneho exekútora na realizáciu opatrení na výkon rozhodnutia (napríklad zaistenie).

Právna pomoc pokrýva špecifické náklady vyplývajúce z cezhraničnej povahy sporu.

V prípade žiadosti o právnu pomoc predloženej občanom z iného členského štátu vo veci, pre ktorú sú príslušné portugalské súdy, zahŕňa právna pomoc náklady na preklad, tlmočenie a cestovné výdavky osôb, ktoré sa majú dostaviť na súd, keď sa požaduje ich prítomnosť a/alebo sa súd domnieva, že nemôžu byť inak vypočítané.

V prípade žiadosti o právnu pomoc požadovanú portugalským občanom s cieľom podať žalobu vo veci, pre ktorú sú príslušné súdy iného členského štátu, právna pomoc zahŕňa predžalobnú podporu do začatia konania v inom členskom štáte a náklady na preklad návrhov a iných dokumentov.

Ak príjemca právnej pomoci prehrá spor, systém náhrady zálohových platieb a výdavkov zaplatených účastníkom konania, ktorý mal úspech vo veci, je rovnaký pre všetky kategórie individuálnych príjemcov uvedených v predchádzajúcom texte bez akejkoľvek diskriminácie.

Vo vnútroštátnom práve však existujú pravidlá, v ktorých sa stanovuje menej rozsiahla právna pomoc, než je

stanovená v kapitole V nariadenia. Takáto právna pomoc preto musí byť doplnená ustanoveniami nariadenia.

V Portugalsku sú maloleté osoby oslobodené od poplatkov, keď ich zastupuje prokurátor alebo súdom ustanovený právnik.

Maloleté osoby a ich zákonní zástupcovia sú oslobodení aj od trov v odvolacích konaniach proti rozhodnutiam týkajúcim sa návrhu na určenie, zmenu alebo zrušenie výživného, vydaným v rámci konania na súde pre mladistvých.

Účastníci v konaniach na súde pre mladistvých a v konaniach o osobnom stave sú oslobodení od povinnosti zaplatiť súdne poplatky vopred. Podľa vnútroštátnych právnych predpisov je plnoletosť dosiahnutá vo veku 18 rokov.

Zaplatenie súdnych poplatkov vopred však nemožno požadovať v konaniach pred portugalskými súdmi, na ktoré sa uplatňuje uvedené nariadenie. Uvedené platí bez ohľadu na to, či sa tieto konania týkajú detí alebo plnoletých osôb, bez ohľadu na formu postupu a na to, či sa návrh týkajúci sa výživného kryje s návrhom týkajúcim sa osobného stavu (článok 44 nariadenia).

Ak navrhovateľ v takomto konaní nemá nárok na právnu pomoc alebo bezplatné konanie, na konci môže byť požadovaný súdny poplatok. Konanie podľa článku 56 nariadenia, ktoré sa týka povinnosti rodičov zabezpečiť výživné pre dieťa do veku 21 rokov (článok 46 nariadenia), navyše musí byť úplne bezplatné.

Uvedené pravidlá nariadenia sú priamo uplatniteľné a na vnútroštátnej úrovni rozširujú rozsah právnej pomoci poskytovanej na základe vnútroštátnych právnych predpisov.

19 Aké sú opatrenia, ktoré prijíma tento členský štát, aby zabezpečil fungovanie aktivít opísaných v článku 51 nariadenia o vyživovacej povinnosti?

V súlade s uvedeným článkom 51 nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 poskytuje Generálne riaditeľstvo pre výkon spravodlivosti ako portugalský ústredný orgán pomoc v konaniach stanovených v nariadení a na tento účel prijme všetky náležité opatrenia.

Výkonný riaditeľ je zodpovedný najmä za:

- zasielanie a prijímanie takýchto žiadostí,
- začatie konania na príslušnom súde alebo uľahčenie jeho začatia,
- poskytnutie právnej pomoci alebo uľahčenie jej poskytnutia, ak si to okolnosti vyžadujú,
- pomoc pri zistení miesta pobytu povinného na plnenie výživného,
- pomoc pri získavaní informácií o príjme a majetkových pomeroch povinného na plnenie výživného,
- podporu zmierlivých riešení s cieľom zabezpečiť dobrovoľné platenie výživného prostredníctvom mediácie, zmierovacieho konania alebo podobných postupov,
- uľahčenie priebežného výkonu rozhodnutí o výživnom vrátane dlžného výživného,
- uľahčenie vymoženía a rýchleho prevodu platieb výživného,
- uľahčenie získania listinných alebo iných dôkazov,
- poskytovanie pomoci pri určení rodičovstva, ak je potrebné na vymáhanie výživného,
- začatie konania alebo uľahčenie začatia konania na vydanie akýchkoľvek potrebných predbežných opatrení na zabezpečenie výsledku prebiehajúceho konania o výživnom,
- uľahčenie doručovania písomností.

Portugalský štát a konkrétne Generálne riaditeľstvo pre výkon spravodlivosti ako ústredný orgán prijali na dosiahnutie týchto cieľov tieto opatrenia:

- posilnili počet právnych a administratívnych zamestnancov na prijímanie a posielanie uznesení prijatých na základe tohto nariadenia,
- k dispozícii sú služby rodinného mediátora,
- zriadili na svojom webovom sídle oblasť určenú výlučne medzinárodnej justičnej spolupráci v občianskych a obchodných veciach, kde možno nájsť informácie týkajúce sa vyživovacích povinností, pokyny

k dokumentom a formuláre potrebné na začatie konaní stanovených v nariadení a na vyplnenie štandardného formulára s vymedzením dlžnej sumy,

- na základe žiadosti postupuje žiadosť o právnu pomoc príslušným orgánom na tento účel,
- postupuje žiadosti príslušným vnútroštátnym súdom,
- prekladá dokumenty požadované na uplatnenie nároku, keď je Portugalsko dožiadaný štát,
- žiada informácie a dôkazy od vnútroštátnej polície, správnych a daňových orgánov a od imigračnej a hraničnej kontroly o mieste pobytu a majetkových pomeroch povinného na plnenie výživného,
- pokiaľ ide o zmierenie, keď je povinný na plnenie výživného predvolaný, aby sa dostavil alebo sa skontaktoval s ústredným orgánom, bude informovaný o návrhu na určenie, zmenu alebo vymáhanie výživného a budú mu predstavené možné postupy, najmä postupy, ktoré sú najvýhodnejšie pre obidve strany, s cieľom podporiť dobrovoľnú platbu.

Upozornenie

Kontaktné miesto, súdy či iné subjekty a orgány nie sú viazané informáciami uvedenými v tomto informačnom prehľade. V každom prípade je zároveň potrebné preštudovať si platné právne predpisy, Tie sa pravidelne aktualizujú a ich interpretácia sa vyvíja s ohľadom na judikatúru.

Táto webová stránka je súčasťou portálu [Vaša Európa](#).

Privítame vašu [spätnú väzbu](#), pokiaľ ide o užitočnosť poskytnutých informácií.

Posledná aktualizácia: 16/01/2024

Obsah pôvodných vnútroštátnych jazykových verzií na tejto webovej lokalite spravujú príslušné kontaktné body EJS. Preklady týchto textov zabezpečila Európska komisia. V prekladoch preto ešte môžu chýbať možné úpravy pôvodných textov, ktoré neskôr vykoná príslušný štátny orgán členského štátu. Európska justičná sieť pre občianske a obchodné veci ani Európska komisia nenesú žiadnu zodpovednosť ani inak neručia za informácie alebo údaje, ktoré tento dokument obsahuje alebo na ktoré odkazuje. Právne normy v oblasti autorských práv členského štátu zodpovedných za túto stránku nájdete v právnom oznámení.